

A top-down view of several children sitting around a large white sheet of paper on the floor, drawing various school-related items with colored pencils. The drawings include a globe, a microscope, a lightbulb, a ruler, a backpack, a computer, a calculator, a bell, a house, a person at a desk, a paint palette, a compass, a glue bottle, a person with a magnifying glass over the number 3, a person with a magnifying glass over the equation 2+2=, a person with a magnifying glass over the number 1, a person with a magnifying glass over the number 2, a person with a magnifying glass over the number 3, a person with a magnifying glass over the number 4, a person with a magnifying glass over the number 5, a person with a magnifying glass over the number 6, a person with a magnifying glass over the number 7, a person with a magnifying glass over the number 8, a person with a magnifying glass over the number 9, a person with a magnifying glass over the number 10, a person with a magnifying glass over the number 11, a person with a magnifying glass over the number 12, a person with a magnifying glass over the number 13, a person with a magnifying glass over the number 14, a person with a magnifying glass over the number 15, a person with a magnifying glass over the number 16, a person with a magnifying glass over the number 17, a person with a magnifying glass over the number 18, a person with a magnifying glass over the number 19, a person with a magnifying glass over the number 20, a person with a magnifying glass over the number 21, a person with a magnifying glass over the number 22, a person with a magnifying glass over the number 23, a person with a magnifying glass over the number 24, a person with a magnifying glass over the number 25, a person with a magnifying glass over the number 26, a person with a magnifying glass over the number 27, a person with a magnifying glass over the number 28, a person with a magnifying glass over the number 29, a person with a magnifying glass over the number 30, a person with a magnifying glass over the number 31, a person with a magnifying glass over the number 32, a person with a magnifying glass over the number 33, a person with a magnifying glass over the number 34, a person with a magnifying glass over the number 35, a person with a magnifying glass over the number 36, a person with a magnifying glass over the number 37, a person with a magnifying glass over the number 38, a person with a magnifying glass over the number 39, a person with a magnifying glass over the number 40, a person with a magnifying glass over the number 41, a person with a magnifying glass over the number 42, a person with a magnifying glass over the number 43, a person with a magnifying glass over the number 44, a person with a magnifying glass over the number 45, a person with a magnifying glass over the number 46, a person with a magnifying glass over the number 47, a person with a magnifying glass over the number 48, a person with a magnifying glass over the number 49, a person with a magnifying glass over the number 50, a person with a magnifying glass over the number 51, a person with a magnifying glass over the number 52, a person with a magnifying glass over the number 53, a person with a magnifying glass over the number 54, a person with a magnifying glass over the number 55, a person with a magnifying glass over the number 56, a person with a magnifying glass over the number 57, a person with a magnifying glass over the number 58, a person with a magnifying glass over the number 59, a person with a magnifying glass over the number 60, a person with a magnifying glass over the number 61, a person with a magnifying glass over the number 62, a person with a magnifying glass over the number 63, a person with a magnifying glass over the number 64, a person with a magnifying glass over the number 65, a person with a magnifying glass over the number 66, a person with a magnifying glass over the number 67, a person with a magnifying glass over the number 68, a person with a magnifying glass over the number 69, a person with a magnifying glass over the number 70, a person with a magnifying glass over the number 71, a person with a magnifying glass over the number 72, a person with a magnifying glass over the number 73, a person with a magnifying glass over the number 74, a person with a magnifying glass over the number 75, a person with a magnifying glass over the number 76, a person with a magnifying glass over the number 77, a person with a magnifying glass over the number 78, a person with a magnifying glass over the number 79, a person with a magnifying glass over the number 80, a person with a magnifying glass over the number 81, a person with a magnifying glass over the number 82, a person with a magnifying glass over the number 83, a person with a magnifying glass over the number 84, a person with a magnifying glass over the number 85, a person with a magnifying glass over the number 86, a person with a magnifying glass over the number 87, a person with a magnifying glass over the number 88, a person with a magnifying glass over the number 89, a person with a magnifying glass over the number 90, a person with a magnifying glass over the number 91, a person with a magnifying glass over the number 92, a person with a magnifying glass over the number 93, a person with a magnifying glass over the number 94, a person with a magnifying glass over the number 95, a person with a magnifying glass over the number 96, a person with a magnifying glass over the number 97, a person with a magnifying glass over the number 98, a person with a magnifying glass over the number 99, a person with a magnifying glass over the number 100.

Traumasesitief onderwijs bij nieuwkomers

Op basis van onderzoek en praktijkervaringen

Leony Coppens, Klinisch psycholoog
en grondlegger van TSO in Nederland

Waarom traumasensitief onderwijs (TSO) voor nieuwkomers?

Veel nieuwkomers hebben ingrijpende ervaringen meegemaakt

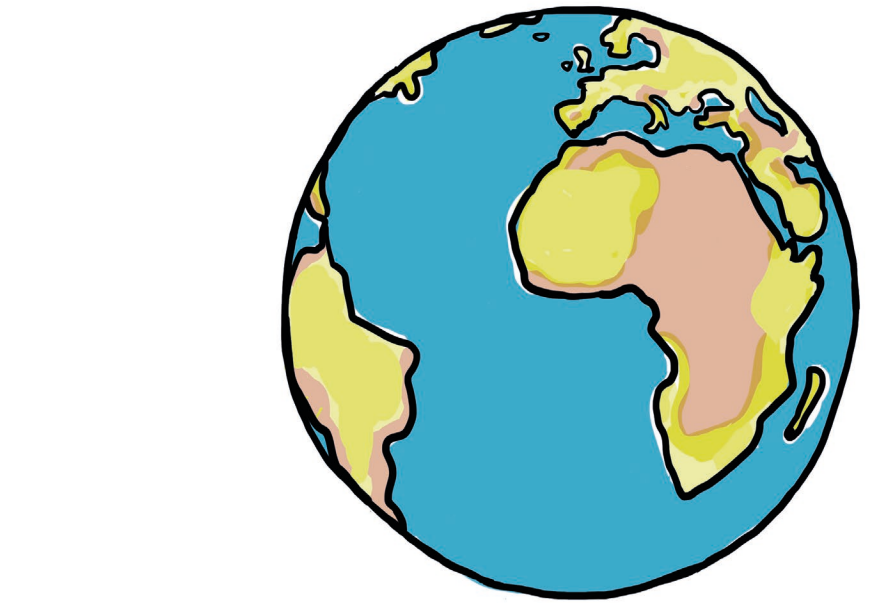
Trauma beïnvloedt leren, gedrag en relaties (specifiek ook taalverwerving)

School is een belangrijke factor in veerkracht en herstel

Kleine aanpassingen kunnen een groot verschil maken

Ingrijpende gebeurtenissen & stressoren nieuwkomers:

Vlucht, oorlog en
geweld

Verlies van
familieleden en
sociale omgeving

Onzekere
verblijfssituatie en
stress over
asielprocedure

Culturele en
taalbarrières

(Chronische)
armoede en
beperkte toegang
tot onderwijs

Racisme,
discriminatie en
uitsluiting

Gebrek aan
voorspelbaarheid
en structuur

Mogelijke
traumatische
ervaringen in
opvanglocaties

Trauma en leren: wat zegt onderzoek?

H. Leeuwestein, 2024

Young students with a refugee background in primary education: Psychological well-being and second language learning

H. Leeuwestein, 2024

Getraumatiseerde kinderen hebben vaak moeite met taalverwerving en communicatie

Een veilige en ondersteunende leeromgeving helpt bij stressreductie en taalontwikkeling

Leerkrachten kunnen bijdragen door voorspelbaarheid, begrip en structuur te bieden

TSO is essentieel is binnen nieuwkomersonderwijs

Pharos en
Save the
Children
benadrukken
ook dat TSO
essentieel is
voor
nieuwkomers

Rapport aan de Tweede Kamer: onderbenutting van psychosociale hulp bij deze groep & onderwijs speelt belangrijke rol in vroegsignalering en ondersteuning.

Expertise in TSO dient (ook) beschikbaar te zijn in tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen.

Goede afspraken tussen gemeenten, jeugdhulpinstellingen en schoolbesturen over de inzet van multidisciplinaire zorg en de route naar behandeling van (ernstige) trauma's.

De onzichtbare koffer

- Ervaringen vormen overtuigingen en verwachtingen
- Trauma heeft hier een negatieve invloed
- Kinderen nemen hun koffer mee naar school
- De inhoud van de koffer beïnvloedt hoe kinderen situaties interpreteren
- Leerkrachten begrijpen gedrag beter als ze nadenken over de inhoud van de koffer
- Leerkrachten kunnen helpen de koffer opnieuw in te pakken

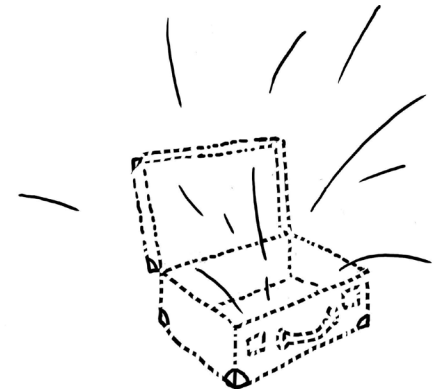
Hoe werk je met de onzichtbare koffer als je niet weet wat iemand heeft meegemaakt?

Observeren, luisteren en sensitief reageren

- Let op gedrag en reacties in de klas
- Luister tussen de regels door
- Kijk naar reacties op relaties en correcties
- Creëer een veilige en voorspelbare omgeving

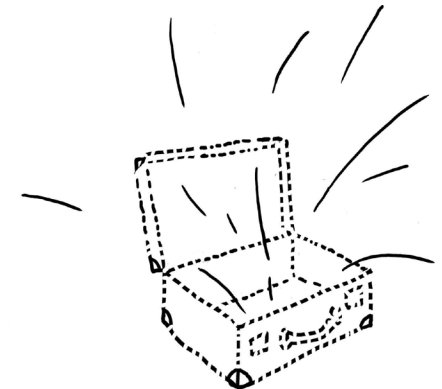
1. Let op gedrag en reacties in de klas

- Gedrag is vaak de beste aanwijzing voor wat een kind verwacht van de wereld.
Voorbeelden:
 - Een kind dat zich terugtrekt en weinig contact zoekt, kan de overtuiging hebben: "Mensen zijn onbetrouwbaar" of "Ik ben niet welkom".
 - Een kind dat heel boos reageert op kleine correcties, kan verwachten: "Fouten maken betekent straf".
 - Een kind dat alles onder controle wil houden, heeft mogelijk de overtuiging: "Als ik niet alles zelf regel, loopt het mis/ben ik in gevaar".

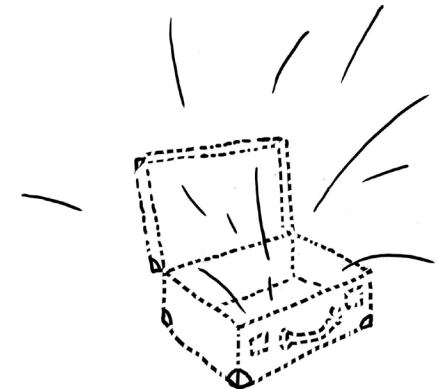
2. Luister tussen de regels door

- Kinderen benoemen soms onbewust hun overtuigingen, zoals:
 - "Ik kan dit toch niet" → mogelijk een overtuiging over zichzelf en falen.
 - "Jij vindt mij toch stom" → verwachting van afwijzing.
 - "Waarom moet ik dit maken? Dit heeft toch geen zin" → kan wijzen op een gebrek aan controle of motivatie.
- Neem deze uitspraken serieus en probeer ze positief te herformuleren
 - "Het is oké om iets moeilijk te vinden, we doen het samen"

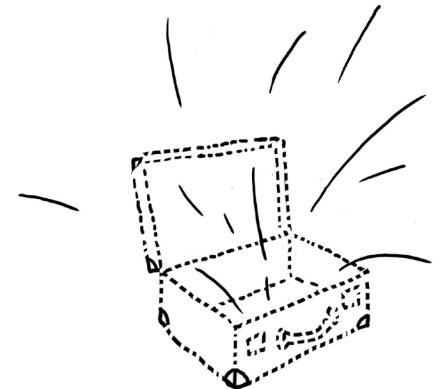
3. Kijk naar reacties op relaties en correcties

- Hoe reageert het kind op een fout maken? Op complimenten? Op regels?
 - Een kind dat boos wordt bij een correctie, kan verwachten dat correcties gevaarlijk of pijnlijk zijn.
 - Een kind dat overmatig beleefd of onderdanig is, heeft misschien geleerd dat het beter is om anderen altijd tevreden te houden.
- Hier kan de leerkracht op anticiperen door bijvoorbeeld:
 - Correcties te geven op een rustige, voorspelbare manier.
 - Succeservaringen te creëren zodat een kind nieuwe overtuigingen kan opbouwen ("Fouten maken is normaal en ik leer ervan").

4. Creëer een veilige en voorspelbare omgeving

- Zelfs zonder te weten welke overtuigingen een kind precies heeft, helpt het als de leerkracht:
 - Rust en structuur biedt (duidelijke regels, voorspelbaarheid).
 - Steeds op dezelfde kalme manier reageert.
 - Keuzes en controle geeft, zodat het kind leert dat niet alles onvoorspelbaar is.
 - Helpt met co-regulatie.

Praktische strategieën voor in de klas

- Zorg voor een voorspelbare dagindeling
- Gebruik visuele ondersteuning en duidelijke routines
- Bouw aan een veilige relatie met de leerling
- Focus op het verlagen van stress i.p.v. veranderen van gedrag (gebruik GGG-schema!)

Praktische strategieën voor in de klas

- Wees een steunfiguur en een co-regulator
- Erken en benoem emoties zonder oordeel
- Laat leerlingen succeservaringen opdoen
- Laat leerlingen hun talenten ontdekken

Tot slot

- Deel je kennis en ervaringen met je collega's en laat je inspireren via de LinkedIngroep '**Traumasensitief onderwijs, opvoeding & begeleiding**'.
- Schrijf je in voor de **nieuwsbrief Traumasensitief onderwijs** via **www.leonycoppens.nl**

Dank voor jullie aandacht!

Traumasensitief onderwijs, opvoeden en begeleiden

Nieuwsbrief Traumasensitief onderwijs

info@leonycoppens.nl

www.leonycoppens.nl